

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล

(Individual Study)

เรื่อง สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินกับหลักนิติธรรม

จัดทำโดย นางสาวประไพร์ อังกนันทน์

รหัสนักศึกษา

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑

วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่อง สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินกับหลักนิติธรรม

จัดทำโดย นางสาวประไพร์ อังกินันท์
รหัสนักศึกษา

หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑ ปี ๒๕๕๖

วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

บทคัดย่อ

หลักนิติธรรมมีเนื้อหาสาระที่สำคัญคือ “บุคคลทุกคนย่อมเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมาย” หมายความว่าบุคคลไม่ว่าจะเป็นชนชั้นใดก็ตามย่อมตกอยู่ภายใต้กฎหมาย รวมถึงบรรดาการกระทำทั้งหลายทั้งปวงของรัฐบาลและฝ่ายปกครองจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย จะต้องไม่กระทำการก้าวล่วงสิทธิและเสรีภาพของราษฎรตามอำเภอใจ

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกตรวจสอบเกี่ยวกับความสุจริตในการใช้จ่ายเงินภาครัฐ ซึ่งในห้วงระยะเวลาที่ผ่านมาทั้งคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ดำเนินบทบาทของตนเองอย่างเข้มแข็งเพื่อธำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรมในสังคมอย่างเต็มประสิทธิภาพ และยังคงมุ่งมั่นที่จะดำเนินบทบาทในอันที่จะธำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรมในการเป็นกลไกตรวจสอบสำคัญเกี่ยวกับความสุจริตในการใช้จ่ายเงินภาครัฐอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต ซึ่งในการดำเนินบทบาทสำคัญดังกล่าว องค์กรตรวจเงินแผ่นดินจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยร่วมเป็นองค์กรพันธมิตร เพื่อที่จะร่วมกันมีบทบาทในการเป็นกลไกตรวจสอบความสุจริตในการใช้จ่ายเงินภาครัฐให้แผ่ขยายไปในวงกว้างมากขึ้น และเพื่อธำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรมตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากรัฐให้เป็นไปอย่างสมบูรณ์

คำสำคัญ

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

นิติธรรม

Abstract

The essential content of the rule of law is “everyone is equal by law”. It means no matter they are in social class, they must be subject to the law. In addition, any action performed by government and administrative authorities shall be subject to the law and do not arbitrarily violate the right and freedom of people.

The State Audit Commission and Office of the Auditor General is the constitutional organization and public entity that plays a significant role in audit mechanism for the transparent use of expense in public sector. It has strongly carried out its mandate to effectively maintain the rule of law in the society. It also aims to sustain its role as the audit function for transparent use of public funds which requires cooperative hands from all social sectors as partnership such as public sector, private sector and people. This would be an extended audit function in order to completely maintain the rule of law as the supreme audit institution.

Key Words

The State Audit Commission

The Office of the Auditor General

The Rule of Law

สารบัญบทความ

เนื้อหา	หน้า
บทคัดย่อ	ง
ส่วนที่หนึ่ง : หลักนิติธรรม	1
ส่วนที่สอง : หลักนิติธรรมกับการปฏิบัติงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน	3
ตัวอย่างการปฏิบัติงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเพื่อธำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรม	7
ส่วนที่สาม : บทสรุปและข้อเสนอแนะ	14
บรรณานุกรม	18

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินกับหลักนิติธรรม

(The Office of the Auditor General on the Rule of Law)

เมื่อเอ่ยถึงหลักนิติธรรมหลายท่านอาจจะนึกไม่ถึงว่าแม้แต่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันก็ยังได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักนิติธรรมไว้ในมาตรา 3 วรรคสอง ความว่า “การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม” ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการบัญญัติคำว่า “หลักนิติธรรม” ไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ดังนั้น คำว่าหลักนิติธรรมนี้จึงมิใช่คำใหม่เลย ตรงข้ามยังเกี่ยวข้องกับ องค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐทั้งหลายเป็นอย่างมาก และในฐานะที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่ง ดังที่ได้บัญญัติไว้ในหมวด 11 ของรัฐธรรมนูญ การปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินจึง เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องของหลักนิติธรรม ในบทความนี้แบ่งเนื้อหาในการนำเสนอออกเป็น ๒ ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของ หลักนิติธรรม ส่วนที่ 2 จะได้กล่าวถึงหลักนิติธรรมกับการปฏิบัติงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ และในส่วนที่ 3 ซึ่งเป็นส่วนสุดท้ายจะเป็นบทสรุป

ส่วนที่หนึ่ง : หลักนิติธรรม

หลักนิติธรรมนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นในโลกตะวันตกโดยมีเป้าหมายที่จะจำกัดอำนาจของผู้ปกครองให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือหลักนี้ไม่ต้องการให้มนุษย์ปกครองสังคมมนุษย์ด้วยตนเอง แต่ต้องการให้กฎหมายเป็นผู้ปกครองสังคมมนุษย์ ซึ่งหมายความว่าผู้ที่ทรงอำนาจบริหารปกครองบ้านเมืองจะ กระทำการใดๆก็ตาม การกระทำนั้นจะต้องสอดคล้องกับกฎหมาย จะกระทำการให้ขัดต่อกฎหมายไม่ได้คำว่า“หลักนิติธรรม” นั้น วงการกฎหมายไทยแปลมาจากคำว่า “The Rule of Law” ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานใน ระบบกฎหมายอังกฤษ การทำความเข้าใจจึงควรต้องศึกษาจากความเป็นมาทางประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของอังกฤษซึ่งให้กำเนิดแนวความคิดนี้ย้อนกลับไปถึงยุคกลางใน ค.ศ. 1215 ซึ่งเป็นปีที่พระเจ้าจอห์น กษัตริย์อังกฤษในเวลานั้น ได้ลงนามในเอกสารสำคัญที่มีชื่อว่า Magna Carta” ไว้ให้แก่บรรดาขุนนางของพระองค์

อย่างไรก็ดีเรื่องราวความเป็นมาของหลักนิติธรรมจะไม่ขอกล่าวรายละเอียดในที่นี้ ผู้สนใจอาจศึกษาได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง หลังจากผ่านยุคกลางมาช้านาน ในยุคต่อมา นักกฎหมาย รัฐธรรมนูญของอังกฤษได้ช่วยพัฒนาหลักนิติธรรมให้กลายเป็นคำรามมาตรฐานที่ใช้ประโยชน์ในการ อ้างอิงสำหรับนักกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยมีเนื้อหาสาระที่สำคัญคือ “บุคคลทุกคนย่อมเสมอภาคกัน ต่อหน้ากฎหมาย” ซึ่งหมายความว่าบุคคลไม่ว่าจะเป็นชนชั้นใดก็ตามย่อมตกอยู่ภายใต้กฎหมายปกติ ธรรมดาของแผ่นดิน (the ordinary law of the land) ซึ่งบรรดาศาลธรรมดาทั้งหลาย (ordinary courts) จะเป็นผู้รักษาไว้ซึ่งกฎหมายดังกล่าวไว้กล่าวได้ว่าหลักนิติธรรมโดยนัยนี้ปฏิเสธความคิดทั้งปวง ที่จะยกเว้นมิให้บรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งหลายไม่ต้องถูกลงโทษ หากได้กระทำการอันผิดกฎหมาย หรืออาจกล่าวได้ว่า บรรดาการ กระทำทั้งหลายทั้งปวงของรัฐบาลและฝ่ายปกครองจะต้องอยู่ภายใต้ บังคับของกฎหมาย จะต้องไม่กระทำการก้าว ล่วงสิทธิและเสรีภาพของราษฎรตามอำเภอใจ หาก ปรากฏว่ารัฐบาลหรือฝ่ายปกครองกระทำการอันขัดต่อกฎหมาย การกระทำดังกล่าวย่อมต้องถูกฟ้องคดี ยังศาลยุติธรรมหรือศาลธรรมดาได้ เพราะรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะมีสิทธิพิเศษเหนือกว่า ราษฎรไม่ได้

นักนิติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงชาวอเมริกันเห็นว่า กฎหมายที่จะทำให้หลักนิติธรรมปรากฏ เป็นจริงได้นั้น ต้องมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. กฎหมายจะต้องบังคับเป็นการทั่วไปกับบุคคลทุกคน ไม่เว้นแม้แต่องค์กรเจ้าหน้าที่ ของรัฐ
2. กฎหมายจะต้องได้รับการประกาศใช้อย่างเปิดเผย
3. กฎหมายจะต้องได้รับการตราขึ้นให้มีผลบังคับไปในอนาคต ไม่ใช่ตราขึ้นเพื่อมีผล บังคับย้อนหลังไปในอดีต
4. กฎหมายจะต้องได้รับการตราขึ้นโดยมีข้อความที่ชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดการ บังคับใช้ที่ไม่เป็นธรรม
5. กฎหมายจะต้องไม่มีข้อความที่ขัดแย้งกันเอง
6. กฎหมายจะต้องไม่เรียกร้องให้บุคคลปฏิบัติในสิ่งที่ไม่อาจเป็นไปได้
7. กฎหมายต้องมีความมั่นคงตามสมควร แต่ก็ต้องเปิดโอกาสให้แก้ไขให้สอดคล้อง กับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้

8. กฎหมายที่ได้รับการประกาศใช้แล้วจะต้องได้รับการบังคับให้สอดคล้องต้องกัน กล่าวคือต้องบังคับการให้เป็นไปตามเนื้อหาของกฎหมายที่ได้ประกาศใช้แล้วนั้น

ส่วนที่สอง : หลักนิชธรรมกับการปฏิบัติงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

เมื่อพิจารณาตามหลักนิชธรรมดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ในฐานะที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรหนึ่ง ตามนัยมาตรา 3 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในหมวด 11 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ส่วนที่ 1 องค์อิสระตามรัฐธรรมนูญ หัวข้อ 4 คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติไว้ว่า การตรวจเงินแผ่นดินให้กระทำโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระและเป็นกลาง โดยให้ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระ โดยมีผู้ว่าราชการเงินแผ่นดินเป็นผู้บังคับบัญชา และให้มีสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการ บริหารงาน บุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินจึงถือได้ว่าเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ตามลำดับ ที่ตกอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 3 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นการ ปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินจึงต้องเป็นไปตามหลักนิชธรรมที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 302 (3) ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ต่อไป) ได้กำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้⁵

- 1) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
- 2) ตรวจสอบการเงินแผ่นดิน ดังต่อไปนี้

(1) ตรวจสอบการรับจ่าย การเก็บรักษา และการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินอื่นของหน่วยรับตรวจ หรือที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยรับตรวจ และแสดงความเห็นว่าเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีหรือไม่ และอาจตรวจสอบการใช้จ่ายเงินการใช้

จ่ายทรัพย์สินอื่น หรือการจัดซื้อจัดจ้างตามแผนงาน งานหรือ โครงการของหน่วยรับตรวจและแสดง
 ความเห็นว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป็นไปโดยประหยัด ได้ผลตามเป้าหมายและมีผลคุ้มค่าหรือไม่

ในกรณีหน่วยรับตรวจเป็นรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ให้แสดงความเห็น
 ตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไปด้วย

(2) ตรวจสอบบัญชีและรายงานการรับจ่ายเงินประจำปีงบประมาณ และงบแสดงฐานะ
 การเงินแผ่นดินประจำปีงบประมาณ และแสดงความเห็นว่าเป็นไปตามกฎหมายและตามความเป็น
 จริงหรือไม่

(3) ตรวจสอบบัญชีทุนสำรองเงินตราประจำปี และแสดงความเห็นว่าเป็นไปตาม
 กฎหมายและตามความเป็นจริงหรือไม่

(4) ศึกษาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับแผนงาน งาน โครงการ ที่จะ มีผลกระทบต่อ การ
 จัดทำงบประมาณ

(5) ตรวจสอบเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมและ รายได้อื่นของหน่วยรับ
 ตรวจ และแสดงความเห็นว่าเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีหรือไม่
 ในกรณีนี้ให้มีอำนาจตรวจสอบการประเมินภาษีอากร การจัดเก็บค่าธรรมเนียม และรายได้อื่นที่
 หน่วยรับตรวจจัดเก็บด้วย และหน่วยรับตรวจต้องเปิดเผยข้อมูลที่ได้มาจากผู้เสียภาษีอากรผู้ชำระ
 ค่าธรรมเนียมหรือเงินอื่นใด ให้แก่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตามที่ร้องขอด้วย และให้ถือว่า
 การให้ข้อมูลดังกล่าวเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย

ในกรณีหน่วยรับตรวจเป็นหน่วยงานที่ได้รับเงินอุดหนุนหรือกิจการที่ได้รับเงินหรือ
 ทรัพย์สินลงทุนจากกระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเป็นกระทรวง
 ทบวง หรือกรม จากหน่วยงานของราชการส่วนภูมิภาค จากหน่วยงานของราชการส่วนท้องถิ่นจาก
 รัฐวิสาหกิจตาม กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือตามกฎหมายอื่น หรือจากหน่วยงานอื่นของรัฐ
 การตรวจสอบการเงินแผ่นดินให้กระทำได้เฉพาะการตรวจสอบว่าการรับจ่ายและการใช้เงินอุดหนุน
 หรือเงินหรือทรัพย์สินลงทุนเป็นไปอย่างถูกต้อง และเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยวิธีการ
 ตรวจสอบนั้นให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินกำหนด

(6) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเสนอ
 ต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณา โดยรายงานผลการปฏิบัติงานจะต้อง
 รายงานผลการปฏิบัติงานที่สำคัญในทุกด้านเว้นแต่ในเรื่องหรือข้อที่ตรวจพบนั้น ผู้ว่าการตรวจเงิน

แผ่นดินโดยการปรึกษากับคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่าควรแก่การรักษาไว้เป็นความลับ หรือมีกฎหมายห้ามมิให้เปิดเผยซึ่งรายงานดังกล่าวเมื่อผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีแล้วให้เผยแพร่ต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและต่อสาธารณชนได้ (และใน กรณีที่ปรากฏว่ามีความจำเป็นหรือ เหมาะสมเพื่อให้สภา ผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะรัฐมนตรีได้ ทราบผลการตรวจสอบได้ทันเหตุการณ์ สำนักงานการตรวจเงิน แผ่นดิน จะทำรายงานผลการ ปฏิบัติงานเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีเป็นรายงานระหว่างปีเมื่อสิ้นสุด งานตรวจสอบเฉพาะกรณีก็ได้ โดยรายงานผลการปฏิบัติงานจะต้องรายงานผลการปฏิบัติงานที่ สำคัญในทุกด้านไว้ในเรื่องหรือข้อที่ตรวจพบนั้น ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน โดยการปรึกษากับ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่าควรแก่การรักษาไว้เป็นความลับหรือมีกฎหมายห้ามมิให้ เปิดเผยซึ่งรายงานดังกล่าวเมื่อผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี แล้วให้เผยแพร่ต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและต่อสาธารณชน ได้เช่นกัน)

เมื่อได้พิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ดังกล่าวมาแล้ว จะ เห็นได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินสอดคล้องกับหลักนิติธรรม เนื่องจาก พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่มีผล บังคับเป็นการทั่วไป มีการประกาศใช้อย่างเปิดเผย ได้รับการตราขึ้นเพื่อให้มีผลบังคับไปใน อนาคต โดยในมาตรา 2 ได้กำหนดให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็น ต้นไป⁶ นอกจากนี้ ในมาตรา 5 วรรคสอง ก็ได้บัญญัติรับรองไว้ว่า ให้ประกาศและระเบียบที่ออก โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่มีผลเป็นการทั่วไป เมื่อได้ประกาศในราช กิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ อีกทั้งเมื่อ ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 แล้ว ที่ผ่านมาคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและสำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดินก็ได้บังคับการให้เป็นไปตามเนื้อหาของกฎหมายที่ได้ประกาศไว้⁷นั้นอย่างเสมอมา

โดยในกรณีที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาผลการตรวจสอบแล้วปรากฏว่า มีข้อบกพร่องเนื่องจากไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีคณะกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดินโดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินในฐานะหน่วยธุรการจะมีหนังสือแจ้งให้หน่วยรับ ตรวจ⁸ชี้แจงหรือแก้ไขข้อบกพร่องหรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือให้ดำเนินการตามกฎหมาย หรือระเบียบ แบบแผนที่ราชการหรือหน่วยรับตรวจกำหนดไว้แก่เจ้าหน้าที่หน่วยรับตรวจซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบตาม

ควรแก่กรณี เพื่อให้หน่วยรับตรวจแจ้งผลการดำเนินการให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทราบ ภายในหกสิบวัน

ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่าข้อบกพร่องเกิดขึ้นเนื่องจากกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน หรือไม่อาจปฏิบัติได้ หรือหากปฏิบัติแล้วจะเสียประโยชน์ต่อราชการ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินจะแจ้งต่อผู้มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้น ๆ เพื่อพิจารณาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาผลการตรวจสอบแล้วปรากฏว่ามี ข้อบกพร่องของหน่วยรับตรวจ เนื่องจากไม่มีข้อกำหนดให้หน่วยรับตรวจต้องปฏิบัติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินโดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินในฐานะหน่วยธุรการจะแจ้งให้กระทรวงเจ้าสังกัด หรือผู้บังคับบัญชา หรือผู้ควบคุมกำกับหรือรับผิดชอบของหน่วยรับตรวจแล้วแต่กรณีทราบ เพื่อกำหนด มาตรการที่จำเป็นให้หน่วยรับตรวจไปปฏิบัติ

ในกรณีที่คณะกรรมการพิจารณาผลการตรวจสอบแล้วปรากฏว่ามีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเป็นการทุจริตหรือมีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบก่อให้เกิดความเสียหายแก่เงิน หรือทรัพย์สินของ ราชการ¹¹ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินโดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินในฐานะหน่วยธุรการ จะแจ้งต่อพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดี และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินจะแจ้งผลการ ตรวจสอบดังกล่าวให้ผู้รับตรวจ หรือกระทรวงเจ้า สังกัด หรือผู้บังคับบัญชา หรือผู้ควบคุมกำกับ หรือ รับผิดชอบของหน่วยรับตรวจ แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการตามกฎหมายหรือตามระเบียบแบบแผนที่ ราชการหรือที่หน่วยรับตรวจกำหนดไว้แก่เจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบด้วย

นอกจากการแจ้งผลการตรวจสอบแก่หน่วยรับตรวจ เพื่อชี้แจงหรือแก้ไขข้อบกพร่อง หรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือให้ดำเนินการตามกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนที่ราชการหรือหน่วยรับตรวจ กำหนดไว้แก่เจ้าหน้าที่หน่วยรับตรวจ ฯลฯ ดังกล่าวมาแล้ว ในการปฏิบัติงานของสำนักงานการ ตรวจเงินแผ่นดินยังทำหน้าที่หน่วยธุรการเพื่อสนับสนุนการทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยความผิดวินัย ทางงบประมาณและการคลังของคณะกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดินอีกด้วย โดยคณะกรรมการตรวจ เงินแผ่นดินได้กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการควบคุมการเงินของรัฐขึ้นมาด้วยการออกระเบียบ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยวินัยทางงบประมาณและการคลัง พ.ศ. 2544¹² โดยให้ มาตรการเกี่ยวกับการควบคุมการเงินของรัฐ เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับการบริหารการเงินและการ

คลังที่ ออกตามความในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดอื่นซึ่งหน่วยรับตรวจต้อง ยึดถือปฏิบัติอยู่แล้ว และถือเป็นวินัยทางงบประมาณและการคลัง ซึ่งหากเจ้าหน้าที่หรือพนักงานของหน่วยรับตรวจใจฝ่าฝืน มาตรการเกี่ยวกับการควบคุมการเงินของรัฐตามที่กำหนดในระเบียบ ถือเป็นการกระทำความผิดวินัยทาง งบประมาณและการคลัง ต้องรับโทษปรับทางปกครอง กล่าวคือ โทษปรับ โดยการหักเงินเดือนหรือค่าจ้าง หรือการเรียกให้ชำระตามอัตราที่กำหนดไว้ตามระเบียบ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยวิธีพิจารณาความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลัง พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม¹³ โดยมีคณะกรรมการวินัยทางงบประมาณและการคลังทำหน้าที่พิจารณาเรื่องความผิดและกำหนดโทษปรับ ปกครองเบื้องต้น และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความผิดและกำหนดโทษปรับ ทางปกครองกับเจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลัง ซึ่งคำวินิจฉัยให้เป็นที่สุดในฝ่ายปกครอง วิธีการพิจารณาความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลังเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยวิธีพิจารณาความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลังฯดังกล่าว

ตัวอย่างการปฏิบัติงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเพื่อธำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรม

- **การตรวจสอบเงินอุดหนุนที่กระทรวงศึกษาธิการให้การสนับสนุนด้านการเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับนักเรียนโรงเรียนเอกชน**

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบเงินอุดหนุนที่กระทรวงศึกษาธิการให้การสนับสนุนด้านการเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับนักเรียนโรงเรียนเอกชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการอุดหนุน เป็นเงินค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนในโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2549 โดยมีวัตถุประสงค์ให้สถานศึกษานำเงินอุดหนุนที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

จากการตรวจสอบหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่ให้เงินอุดหนุนแก่สถานศึกษาเอกชนจำนวน 4 หน่วย ซึ่งสถานศึกษาเอกชนดังกล่าวเป็นสถานศึกษาเอกชนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคทั้งหมด จำนวน 20 แห่ง พบว่าสถานศึกษาเอกชนเบิกจ่ายเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายมีข้อสังเกตจำนวน 14 แห่ง ที่มีมูลค่าความเสียหายและต้องเรียกเงินคืน เนื่องจากสถานศึกษาเอกชนไม่

ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการคำนวณขอรับเงินอุดหนุน โดยนำจำนวนนักเรียนที่ไม่มีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนและไม่ใช่จำนวนนักเรียนที่เรียนอยู่จริงในโรงเรียนมาใช้ในการคำนวณขอรับเงิน อย่างไรก็ตามได้มีการนำเงินส่งคืนครบถ้วนแล้ว¹⁴

จากผลการตรวจสอบดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่า การตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ช่วยชี้แจงไว้ซึ่งหลักนิติธรรมให้เงินอุดหนุนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าวจ่ายไปยังกลุ่มผู้ที่กฎหมายประสงค์จะให้ได้รับประโยชน์โดยเสมอหน้าถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่รัฐต้องการให้การอุดหนุน และไม่ถูกจ่ายไปให้แก่ผู้ที่ไม่ได้รับเงินอุดหนุนดังกล่าว

● การตรวจสอบการจัดจ้างก่อสร้างโครงการระบายน้ำบริเวณสนามบึงสุวรรณภูมิ

ในปีงบประมาณ พ.ศ.2551 สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบการจ้างก่อสร้างโครงการระบายน้ำบริเวณสนามบึงสุวรรณภูมิของกรมชลประทาน จำนวน 3 สัญญา คือสัญญาจ้างก่อสร้างคลองระบายน้ำและถนนพร้อมอาคารประกอบ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 และสัญญาจ้างก่อสร้างคลองระบายน้ำ สถานีสูบน้ำ สะพานน้ำยกระดับ พร้อมอาคารประกอบ ส่วนที่ 3 และสัญญาจ้างที่ปรึกษาที่เกี่ยวข้องเนื่องกันอีกสองสัญญา

ผลการตรวจสอบพบว่า มีการจัดจ้างสูงกว่าความเป็นจริง เนื่องจากคณะกรรมการกำหนดราคากลางได้กำหนดราคากลางสูงกว่าความเป็นจริง เป็นการไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การคำนวณราคากลางงานก่อสร้างตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร0205/ว 199 ลงวันที่ 17 ตุลาคม 2544 เรื่องหลักเกณฑ์กำหนดราคากลางงานก่อสร้าง และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 6 ข้อ 3 ทำให้ราชการเสียหายเป็นเงิน 440 ล้านบาท ดังนี้

(1) คณะกรรมการกำหนดราคากลางกำหนดค่าออกแบบรวมไว้ในราคากลางงานก่อสร้างแต่ละส่วน โดยที่ไม่มีการอนุมัติจากสำนักงบประมาณ เป็นการไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และตามสัญญาจ้างโครงการดังกล่าวมีค่าออกแบบรวมอยู่เป็นเงิน 80.7 ล้านบาท ที่ไม่สามารถดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 119 ได้ เนื่องจากเป็นการติดตั้งทั้งโครงการ แต่รายละเอียดที่จะต้องออกแบบในโครงการนี้ แต่เฉพาะงานการออกแบบก่อสร้างสะพานเท่านั้น ส่วนงานอื่น ๆ ที่จะต้องออกแบบ Detail Design เป็นการออกแบบเพิ่มเติม (shop drawing) ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของผู้รับจ้างอยู่แล้วตาม

เงื่อนไขสัญญา ดังนั้น การกำหนดค่าออกแบบทั้งโครงการฯ จึงทำให้รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในส่วนที่ไม่ควรจ่าย ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการเป็นเงิน 69.8 ล้านบาท

(2) คณะกรรมการกำหนดราคากลางกำหนดราคากลางเครื่องสูบน้ำ งานไฟฟ้าและอุปกรณ์ประกอบ ตามสัญญาจ้างส่วนที่ โดยการสืบราคาจากบริษัทอื่นและหักค่าภาษีมูลค่าเพิ่ม แล้วคูณด้วยค่า Factor F เป็นการคิดค่าใช้จ่ายที่ไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์การคำนวณราคากลางในส่วนค่าดำเนินการก่อสร้าง เนื่องจากราคากลางเครื่องสูบน้ำ งานไฟฟ้าและอุปกรณ์ประกอบที่สืบมาได้รวมค่าวัสดุ ค่าแรงงานของงานฯ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินการก่อสร้างแล้ว นอกจากนี้คณะกรรมการกำหนดราคากลางยังได้กำหนดค่างานในส่วนของงานไฟฟ้าและอุปกรณ์ประกอบเพิ่มอีก จึงเป็นการกำหนดราคาที่สูงขึ้นเพราะราคาที่สืบมาได้รวมค่างานดังกล่าวแล้ว จึงทำให้ราคากลางสูงกว่าความเป็นจริง ทำให้ราชการเสียประโยชน์เป็นเงิน 160.3 ล้านบาท

(3) คณะกรรมการกำหนดราคากลางกำหนดราคากลางงานเสาเข็มดิน-ซีเมนต์ ตามสัญญาจ้างทั้ง 3 สัญญา โดยการสืบราคาและใช้ราคาที่สืบคูณด้วยค่า Factor F ซึ่งราคาที่สืบได้นั้นได้รวมค่าทดสอบคุณสมบัติต่าง ๆ ของเสาเข็มดิน-ซีเมนต์ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการก่อสร้างแล้ว ส่วนการกำหนดราคากลางค่าดำเนินการติดตั้งเครื่องจักรอุปกรณ์ต่าง ๆ จากการสืบราคาแล้วคูณด้วยค่า Factor F ซึ่งราคาที่สืบมานั้นสามารถใช้เป็นค่าใช้จ่ายเหมารวมทั้งโครงการ จากการกำหนดราคากลางทั้ง งานเสาเข็มดิน-ซีเมนต์ และค่าดำเนินการติดตั้งเครื่องจักรอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งสองส่วนทำให้ราคากลางสูงกว่าความเป็นจริง ทำให้รัฐเสียค่าใช้จ่ายสูงขึ้นเป็นเงิน 206.8 ล้านบาท

(4) คณะกรรมการกำหนดราคากลางได้กำหนดเงื่อนไขให้ผู้รับจ้างจัดหายานพาหนะสำหรับผู้ควบคุมงาน และคณะกรรมการตรวจการจ้างรวมทั้ง 3 สัญญา จำนวน 77 คัน และค่าใช้จ่ายดังกล่าวไม่มีการแยกจ่ายเงินให้ต่างหาก แต่ให้คิดรวมเฉลี่ยไว้ในงานเสาเข็มดิน-ซีเมนต์ ทั้งที่ผู้ควบคุมงานและคณะกรรมการตรวจการจ้าง มีเพียง 9 คน จึงเป็นการกำหนดเงื่อนไขที่เกินความจำเป็น นอกจากนี้การตรวจรับยานพาหนะของสัญญาจ้างที่ปรึกษาควบคุมงานก่อสร้างโครงการระบายน้ำบริเวณสนามบินสุวรรณภูมิ คณะกรรมการตรวจการจ้างตรวจรับจำนวนยานพาหนะไม่ครบตามสัญญา เป็นการไม่ปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 72¹⁶ ทำให้ราชการเสียหายเป็นเงิน 3.1 ล้านบาท

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้แจ้งผลการตรวจสอบให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อธิบดีกรมชลประทาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อ

ดำเนินการตามกฎหมายกับบุคคลที่เกี่ยวข้องแล้ว และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้แจ้งผลการดำเนินการว่าได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยและคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบละเมิดกับบุคคลที่เกี่ยวข้องแล้ว

จากผลการตรวจสอบดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่า การตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ช่วยชี้แจงไว้ซึ่งหลักนิติธรรม ให้เงินงบประมาณค่าจ้างก่อสร้างโครงการวางระบายน้ำบริเวณสนามบินสุวรรณภูมิของกรมชลประทานดังกล่าว มีการใช้จ่ายไปอย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องได้กำหนดไว้ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างถูกต้องภายใต้กรอบกติกาเดียวกัน โดยเสมอหน้าเป็นการทั่วไป

● การตรวจสอบการเบิกจ่ายเงินทรงราชการโดยไม่มีใบสำคัญประกอบการเบิกจ่ายจริง

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบพบว่า เจ้าหน้าที่ธุรการของสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยได้เบิกเงินทรงราชการเพื่อนำไปจ่ายเป็นเงินสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลของข้าราชการบำนาญ และได้มีการโอนเงินงบประมาณเพื่อชดใช้เงินทรงราชการแล้ว โดยนำใบเสร็จรับเงินของโรงพยาบาลที่ได้มีการเบิกจ่ายเสร็จสิ้นแล้ว มาลบแก้ไขวันที่เพื่อเบิกจ่ายเงินอีกครั้งหนึ่ง อันเป็นการปลอมแปลงใบเสร็จรับเงินซึ่งเป็นเอกสารราชการ จึงเป็นการเบิกเงินทรงราชการโดยไม่มีใบสำคัญประกอบการเบิกจ่ายจริง เป็นเหตุให้เงินขาดบัญชีและเสียหายแก่ราชการ ต่อมาได้นำเงินมาส่งใช้แล้ว พฤติกรรมดังกล่าวน่าจะเชื่อว่าเป็นการกระทำโดยทุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ แต่กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย เพียงแต่ดำเนินการให้มีการชดใช้เงินคืนแก่ทางราชการเท่านั้น ยังไม่ได้มีการพิจารณาดำเนินการทางวินัยและทางอาญาแก่ผู้เกี่ยวข้องตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้แจ้งผลการตรวจสอบให้ปลัดกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตามกฎหมายกับบุคคลที่เกี่ยวข้องแล้ว และสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยได้แจ้งผลการดำเนินการว่าได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยแล้ว¹⁷

จากผลการตรวจสอบดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่า การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ช่วยชี้แจงไว้ซึ่งหลักนิติธรรม ให้กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์สามารถบังคับใช้ได้กับบุคคลผู้กระทำการล่วงละเมิดต่อทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ซึ่งการดำเนินบทบาทในฐานะผู้ตรวจสอบภายนอกสามารถช่วย

ป้องกันมิให้หน่วยรับตรวจช่วยเหลือกันเอง เพื่อมิให้ต้องรับผิดชอบ อันจะเป็นการทำลายหลักนิติธรรม เพราะกฎหมายมิได้ถูกใช้บังคับอย่างเสมอภาคภายใต้กรอบกติกาเดียวกัน

● การตรวจสอบการขายทอดตลาดรถยนต์ของกลางของกรมศุลกากร

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบการดำเนินการขายทอดตลาดรถยนต์ของกลางของกรมศุลกากร ในปี 2550 รวม 3 ครั้ง พบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการจำหน่ายรถยนต์ของกลางของกรมศุลกากร ทั้งการกำหนดแนวทางปฏิบัติ หลักเกณฑ์เงื่อนไข และวิธีการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายหรือคำสั่งที่กระทรวงการคลังกำหนด ได้ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่และใช้ดุลยพินิจโดยเลือกปฏิบัติ กล่าวคือ ไม่ได้พิจารณาว่ารถยนต์คันใดที่เข้าข่ายตามนโยบายหรือคำสั่งของกระทรวงการคลัง และสมควรตัดรายการรถยนต์ของกลางที่อยู่ในลักษณะรถที่เข้าข่ายอยู่ในขบวนการฟอกรถยนต์ออกไปโดยไม่ตั้งกำหนดราคาขั้นต่ำเพื่อนำออกขายทอดตลาด แต่กลับไม่ได้ใช้ดุลยพินิจพิจารณาจนเป็นเหตุให้มีการกำหนดราคาขั้นต่ำกับรถยนต์ของกลางที่ไม่มีสมรรถนะ หรืออุปกรณ์สำคัญที่มีลักษณะเข้าข่ายรถที่อยู่ในขบวนการฟอกรถยนต์ ทำให้การดำเนินการจำหน่ายรถยนต์ของกลางไม่เป็นไปตามนโยบายหรือคำสั่งของกระทรวงการคลัง โดยมีได้มุ่งพิสูจน์ความจริงก่อนการดำเนินการขายทอดตลาดกรณีรถยนต์ของกลางที่มีลักษณะเข้าข่ายกระบวนการฟอกรถยนต์ตามนโยบายหรือคำสั่งที่กระทรวงการคลังกำหนด อันทำให้กระทบต่อรายได้ของรัฐ ในการจัดเก็บภาษีอากรนำเข้า หรือแม้กระทั่งรายได้จากการขายทอดตลาด และกระทบต่อการจัดการเกี่ยวกับการดำเนินการกับรถยนต์ของกลางที่มีลักษณะเป็นการฟอกรถยนต์ต้องเสียหาย และไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ ในการป้องกันหรือสกัดกั้นกระบวนการฟอกรถยนต์ได้อย่างถาวร นอกจากนี้ยังอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและกระทบต่อสิทธิของบุคคลผู้กระทำการโดยสุจริตที่อาจถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้อยู่ในขบวนการฟอกรถยนต์ ซึ่งการกระทำดังกล่าวข้างต้นมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเป็นการทุจริต หรือมีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่เงินและทรัพย์สินของทางราชการ และในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการและบุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริตหรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้แจ้งผลการตรวจสอบให้อธิบดีกรมศุลกากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามกฎหมายกับบุคคลที่เกี่ยวข้องแล้ว

จากผลการตรวจสอบดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่า การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ช่วยชี้แจงไว้ซึ่งหลักนิติธรรม เพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด และเพื่อให้กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์สามารถบังคับใช้ได้กับบุคคลผู้กระทำการล่วงละเมิดต่อบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ด้านการเงินการคลังอย่างแท้จริง

● คำวินิจฉัยชี้ขาดความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลัง

ในปีงบประมาณ พ.ศ.2555 คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลังซึ่งคณะกรรมการวินัยทางงบประมาณและการคลังได้พิจารณาและมีมติแล้ว เพื่อพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดตามอำนาจหน้าที่ โดย ได้พิเคราะห์ข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนประกอบข้อกฎหมายแล้วเห็นว่า คู่กรณีซึ่งดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ดำเนินการให้มีการเดินรถโดยสารประจำทางปรับอากาศ ซึ่งถือเป็นการลงทุนและดำเนินการในเชิงพาณิชย์ แต่มิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้องอันจะก่อให้เกิดผลดีต่อการเดินรถโดยสารประจำทางปรับอากาศ โดยไม่จัดให้มีการศึกษาและวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการลงทุนของโครงการที่ให้เอกชนเป็นผู้รับจ้างเดินรถโดยสารประจำทางปรับอากาศในเส้นทางที่ได้รับอนุญาตประกอบการขนส่ง ซึ่งตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการให้เอกชนกระทำการ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2541 ข้อ 5 กำหนดว่า “องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ประสงค์ จะมอบให้เอกชนกระทำการใด ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดให้มีการศึกษาและวิเคราะห์โครงการนั้น โดยละเอียดเพื่อเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งตามคำนิยามในข้อ 4 ระเบียบเดียวกัน “โครงการ” หมายถึง “กิจการซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และได้มอบหมายให้เอกชนกระทำโดยเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบริการ หรือค่าตอบแทน ” แม้คู่กรณีจะได้ชี้แจงในชั้นได้ส่วนว่า เหตุที่ไม่ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนเนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวเป็นไปตามแผนแม่บทด้านการจราจรซึ่ง มหาวิทยาลัยได้ศึกษาไว้แล้ว และกรณีดังกล่าวมิใช่การเดินรถโดยสารประจำทางเชิงพาณิชย์แต่เป็นการวางรากฐานด้านการจราจรในจังหวัด ซึ่งคำชี้แจงดังกล่าวไม่อาจรับฟังได้เนื่องจากการดำเนินโครงการดังกล่าวมีผลกระทบต่อสถานะการคลังของหน่วยงาน โดยลักษณะของการดำเนินการมีทั้งรายได้และค่าใช้จ่าย ซึ่งต้องมีการบริหารจัดการในเชิงพาณิชย์ ดังนั้น จึงต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์โครงการเพื่อเสนอต่อ สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามที่ระเบียบดังกล่าวกำหนด

นอกจากนี้คู่กรณีได้ส่งร่างสัญญาจ้างบริหารและซ่อมบำรุงรักษาฯ ให้สำนักงานอัยการจังหวัดตรวจพิจารณา แต่ต่อมาได้ขอคืนร่างสัญญาดังกล่าวและสำนักงานอัยการจังหวัดได้ส่งร่างสัญญาฯ คืนมาให้ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้นำร่างสัญญาฯ ดังกล่าว ไปให้คณะกรรมการบริหารกิจการรถขนส่งประจำทางพิจารณาโดยมิได้รอผลการพิจารณาของสำนักงานอัยการจังหวัด การที่ร่างสัญญาดังกล่าวมิได้ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานอัยการจังหวัดจึงเป็นการไม่ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการให้เอกชนกระทำกิจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2541 ข้อ 14 ที่กำหนดให้สำนักงานอัยการจังหวัดหรือสำนักงานอัยการสูงสุดตรวจพิจารณาร่างสัญญาให้เอกชนกระทำกิจการก่อนลงนาม ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติตามเงื่อนไขของสัญญาในส่วนของการเบิกจ่ายเงินกรณีของ ระยะเวลาการเดินทางในแต่ละวัน จำนวนรอบของ การเดินทางและการวิ่งทดแทนกัน แม้อุกรณ์จะได้ชี้แจงในชั้นไต่สวนว่า แม้จะไม่ได้ให้สำนักงานอัยการจังหวัดตรวจสอบร่างสัญญาดังกล่าวอย่างเป็นทางการ แต่ก็ให้อัยการตรวจสอบเป็นการส่วนตัวแล้ว คำชี้แจงดังกล่าวไม่อาจรับฟังได้เนื่องจากการดำเนินการที่มีข้อขัดแย้ง ระเบียบฯ ดังกล่าวข้างต้น

จากนั้น คู่กรณีได้ส่งการให้นำรถยนต์โดยสารประจำทางปรับอากาศที่ชำรุดบกพร่องไม่สมบูรณ์ไปวิ่งรับส่งผู้โดยสารตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2545 (รถยนต์ดังกล่าวคณะกรรมการตรวจรับพัสดุได้ตรวจรับเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2545 ซึ่งเป็นเวลานานถึง 4 เดือน นับแต่ผู้ให้เช่าได้ส่งมอบรถยนต์) ทำให้รถยนต์บางคันไม่สามารถ วิ่งรับส่งผู้โดยสารได้หรือมีการหยุดวิ่งบ่อยครั้ง แต่ต้องจ่ายค่าจ้างบริหารและซ่อมบำรุงรักษาฯ ตามสัญญา และทำ ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดขาดรายได้จากการใช้ประโยชน์ของรถยนต์ดังกล่าว

การกระทำของคู่กรณีในฐานะผู้บังคับบัญชาเป็นการจงใจฝ่าฝืนระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการให้เอกชนกระทำกิจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2541 ข้อ 5 และข้อ 14 จึงถือเป็นการบริหารการเงินและการคลังด้วยความเสี่ยงต่อความเสียหายหรือเสียประโยชน์ที่พึงคาดหมายได้ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่รัฐอันเป็นความผิดตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยวินัยทางงบประมาณและการคลัง พ.ศ. 2544 ข้อ 52 ต้องรับโทษปรับทางปกครองชั้นที่ 4

ฉะนั้น อาศัยเหตุดังได้วินิจฉัยมาประกอบอำนาจตามความในมาตรา 15 และมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ประกอบข้อ 30 และข้อ 33 ของระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยวิธีพิจารณาความผิดวินัยทางงบประมาณ

และการคลัง พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 550 มาตรา 301 วรรคสอง และมาตรา 302 (3) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินจึงมีคำวินิจฉัยชี้ขาดว่า การกระทำของ คู่กรณีเป็นความผิดตามระเบียบ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยวินัยทางงบประมาณและการ คลัง พ.ศ. 2544 ข้อ 52 ต้องรับโทษปรับทางปกครองชั้นที่ 4 โดยกำหนดโทษปรับทางปกครองเท่ากับ เงินเดือน 9 เดือนแต่เนื่องจากคู่กรณีพ้นจากสถานะเจ้าหน้าที่แล้ว จึงให้ชำระค่าปรับทางปกครองทั้ง จำนวนในคราวเดียวกันโดยให้นำเงินจำนวนดังกล่าวมาชำระเป็นค่าปรับทางปกครองที่สำนักงานการ ตรวจเงินแผ่นดิน หรือสำนักงานตรวจสอบพิเศษภาค ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหรือถือว่า ได้รับหนังสือเรียกให้ชำระเงินค่าปรับทางปกครอง

จากคำวินิจฉัยชี้ขาดความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลังของคณะกรรมการตรวจ เงินแผ่นดินดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่า การตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินและการ พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลังของคณะกรรมการตรวจเงิน แผ่นดินได้ช่วยธำรงไว้ซึ่งหลักนิติ ธรรมโดยเสมอหน้าไม่ว่าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจะมี ตำแหน่งใด แม้แต่ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานอย่างนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการที่มีผลบังคับใช้แล้ว ภายในขอบเขตอำนาจของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินและคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ส่วนที่สาม : บทสรุปและข้อเสนอแนะ

องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 3 วรรคสอง คือ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลต่าง ๆ กับองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญและมีอำนาจหน้าที่ที่กำหนด ไว้ในรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ แบ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่ไม่ใช่ศาล และต่างก็มีบทบาทหน้าที่ อย่างสำคัญในการช่วยเป็นเสาหลักเพื่อธำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรมในบ้านเมืองให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม ดังนั้น จึงต้องมีการตรากฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน แม้ในต่างประเทศที่เป็นรัฐ ประชาธิปไตย ก็ได้มีการจัดตั้งองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ (Independent Regulatory Agency) มา นานแล้ว¹⁹ โดยองค์กรอิสระจัดเป็นสถาบันทางการบริหารเพื่อสร้างดุลยภาพระหว่งการบริหารที่ มี ประสิทธิภาพกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่ง โครงสร้างระบบบริหารรูปแบบเดิมนี้ ข้อจำกัด เนื่องจากมีการจัดลำดับของอำนาจหน้าที่และการควบคุมบังคับบัญชาตามลำดับชั้น ทำให้

เกิดความล่าช้าและขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งอาจกระทบต่อผลประโยชน์ส่วนรวม และสิทธิเสรีภาพของประชาชน

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นองค์กรตาม รัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกตรวจสอบเกี่ยวกับความสุจริต ในการใช้จ่ายเงินภาครัฐ ว่าได้มีการใช้จ่ายไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับ หรือไม่ ฯลฯ ซึ่งในห้วงระยะเวลาที่ผ่านมา ทั้งคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและสำนักงานการ ตรวจเงินแผ่นดินได้ดำเนินบทบาทของตนเองอย่างเข้มแข็งเพื่อธำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรมในสังคม อย่างเต็มประสิทธิภาพ อาจกล่าวได้ว่าบุคลากรของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินในแต่ละยุคสมัย ที่ผ่านมามีได้หล่อหลอมจิตวิญญาณในการรู้รักษาเงินแผ่นดิน จนกระทั่งกลายมาเป็นวัฒนธรรม องค์กรที่ดีของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินในปัจจุบัน ทั้งยังตั้งใจที่จะดำเนินบทบาทในอันที่จะ ธำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรมในการเป็นกลไกตรวจสอบสำคัญเกี่ยวกับความสุจริตในการใช้จ่ายเงินภาครัฐ อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ทุกภาคส่วนในสังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ควรร่วมมือกับองค์กร การตรวจเงินแผ่นดิน โดยร่วมเป็นองค์กรพันธมิตร เพื่อที่จะร่วมกันมีบทบาทในการเป็นกลไกตรวจสอบ ความสุจริตในการใช้จ่ายเงินภาครัฐให้แผ่ขยายไปในวงกว้างมากขึ้น และเพื่อรักษาไว้ซึ่งหลักนิติธรรม ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากรัฐให้เป็นไปอย่างสมบูรณ์

¹วรเจตน์ ภาคีรัตน์ , 2555, คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน, โครงการตำราและเอกสาร

ประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ, หน้า 169

²Dicey, Albert Venn 1885 Introduction to the Study of the Law of Constitution, London, pp. 187-203

³วรเจตน์ ภาคีรัตน์, คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน, หน้า 175

⁴Fuller, Lon L 1969 The Morality of Law, Revised Edition, New Haven : Yale University Press, pp.

46-91อ้างอิงในวรเจตน์ ภาคีรัตน์, คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน, หน้า175-176

⁵ดูพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 มาตรา 39 (2)

⁶พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 116 ตอนที่ 115 ก ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542

⁷ดูพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ.2542 มาตรา44 วรรคหนึ่ง

⁸ หน่วยรับตรวจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542

หมายถึงหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานหรือกิจการที่ได้รับเงินอุดหนุนหรือทรัพย์สินลงทุนจากรัฐ และหน่วยงานอื่นใดที่มีกฎหมายกำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ตรวจสอบ

⁹ ดูพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 มาตรา 44 วรรคสอง

¹⁰ ดูพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 มาตรา 45

¹¹ ดูพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 มาตรา 46

¹² ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยวินัยทางงบประมาณและการคลัง พ.ศ. 2544

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 118 ตอนที่ 67 ก ลงวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2544

¹³ ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยวิธีพิจารณาความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลัง

พ.ศ. 2544 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 4 ก ลงวันที่ 8 มกราคม พ.ศ.

2545 และ ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยวิธีพิจารณาความผิดวินัยทางงบประมาณ

และการคลัง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 129 ตอนที่ 65 ก

ลงวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2545

¹⁴ รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 กรุงเทพฯ : สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน,

2552, หน้า 56-57

¹⁵ ข้อ 119 การจ่ายเงินค่าออกแบบและควบคุมงาน ให้เป็นไปตามอัตราดังนี้

(1) อาคารที่มีงบประมาณก่อสร้างไม่เกิน 10,000,000 บาท ให้จ่ายค่าออกแบบหรือค่าคุมงาน อย่างไม่อย่างหนึ่งในอัตราร้อยละ 2 ของวงเงินงบประมาณค่าก่อสร้าง

(2) อาคารที่มีงบประมาณค่าก่อสร้างเกิน 10,000,000 บาท สำหรับในส่วนที่เกิน 10,000,000 บาท ให้จ่ายค่าออกแบบหรือค่าคุมงานอย่างไม่อย่างหนึ่งในอัตราร้อยละ 1.75 ของวงเงินงบประมาณค่าก่อสร้างการจ่ายเงินค่าออกแบบและควบคุมงานตามความในวรรคหนึ่ง ไม่รวมถึงค่าสำรวจและวิเคราะห์ดินฐานราก

¹⁶ ข้อ 72 คณะกรรมการตรวจการจ้างมีหน้าที่ ดังนี้

(1) ตรวจสอบรายงานการปฏิบัติงานของผู้รับจ้าง และเหตุการณ์แวดล้อมที่ผู้ควบคุมงานรายงาน

โดยตรวจสอบกับแบบรูปรายการละเอียด และข้อกำหนดในสัญญาทุกสัปดาห์ ฯลฯ

¹⁷ รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551, หน้า 115-116

¹⁸สรุปย่อจากคำวินิจฉัยชี้ขาดความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลังของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ที่ 1/2555 ซึ่งคำว่าคู่กรณีตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยวิธีพิจารณาความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลัง พ.ศ. 2544 หมายถึง ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลัง

¹⁹<http://library.vu.ac.th/km/?p=582> (Knowledge Management Library @ Vongchavalitkul University)

บรรณานุกรม

- วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2555, คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน , โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 116 ตอนที่ 115 ก ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542
- ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยวินัยทางงบประมาณและการคลัง พ.ศ. 2544 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 118 ตอนที่ 67 ก ลงวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2544
- ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยวิธีพิจารณาความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลัง พ.ศ. 2544 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 4 ก ลงวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2545
- ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยวิธีพิจารณาความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลัง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 129 ตอนที่ 65 ก ลงวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2555
- รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 กรุงเทพฯ: สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน 2552
- Dicey, Albert Venn 1885 Introduction to the Study of the Law of Constitution, London
- Fuller, Lon L 1969 The Morality of Law, Revised Edition, New Haven : Yale University Press
- <http://library.vu.ac.th/km/?p=582> (Knowledge Management Library @ Vongchavalitkul University)